

מהפפתעה להפפתעה -

לוחמה זעירה בים סוף

סא"ל ג'

המצרים, ומנעו בו כל פעילות של כוח ישראלי - ימי ואווירי כאחד.²

- למרות הסיכון, כי סיורי דבורים ייפגעו בטילים, המשיכה זירת ים סוף להוציא סיורים ימיים למפרץ סואץ, והמשיכה לתכנן את מבצע הנחיתה הישראלי. לאחר התלבטויות מרובות, ואולי מחוסר אפשרות אחרת, בחר חיל הים הישראלי להפעיל את כוחות הקומנדו הימי במקום, שאף כוח אחר לא היה יכול לפעול בו, נגד המעגן המצרי בע'רדקה. בפני רס"ן גדי קרול, מפקד כוח הצוללים, ובפני לוחמיו עמדו כמה משימות לא-קלות, שגבלו בבלתי-אפשרי:
- הפלגה ארוכה לקצה טווח הדלק של סירות הגומי (מאה ק"מ לכל כיוון).
 - חדירה בהתגנבות ובחשאי למעגן ע'רדקה מבלי שיתגלו על-ידי מכ"מים, על-ידי סיורים ועל-ידי תצפיות.
 - חדירת צוללים למעגן והגעתם במפתיע אל מתחת לסט"ילים של האויב תחת מסך של פצצות עומק, שנזרקו אל המים בתדירות גבוהה.
 - לאחר ביצוע המשימה - התחמקות מהאויב וחזרה בשלום לבסיסם.

הפלגת ההתקרבות ליעד היתה בים קשה (גלים עזים בגובה מטר) וברוח צפון-מערבית חזקה (כשלושים קמ"ש), כשהים הקשה מכה בכל הלוחמים בסירות, ומרטיבם. כשהתקרב הכוח לחוף המצרי (גיפתון) הוטב מצב הים. הכוח זיהה את מקומו מול החוף, וחיפש את הנקודה להורדת הצוללים למים

תקיפה ראשונה בע'רדקה

בלילה השלישי למלחמת יום הכיפורים, תשעה באוקטובר 1973, נמצאו שני זוגות של לוחמי הקומנדו הימי בשלוש סירות גומי בדרכם דרומה מבסיס חיל הים בשארם אשיח' לעבר מעגן ע'רדקה בחוף המערבי של מפרץ סואץ - מרחק של מאה ק"מ. ארבעת הלוחמים נועדו להטביע ספינות טילים מצריות על מנת לסכל תכנית מצרית לכבוש את שארם אלשיח', ולהכשיר את הקרקע לצליחת צה"ל מערבה לתעלה.¹

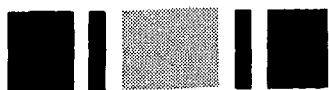
מצב הפתיחה לפעולה היה נחות. עם פרוץ המלחמה תקפו המצרים ללא כל הפרעה את בסיסי צה"ל במרחב שלמה (מרש"ל) בעשרות גיחות של מטוסים. הם הנחיתו ממוסקים כאלף חיילי קומנדו לאורך מפרץ סואץ, והתקדמו לקראת מבצע להנחתת כוחות רבים של חי"ר ושל שריון במרחב שלמה. לחיל הים הישראלי היו באזור רק ארבע ספינות משמר דבור ושש נחתות (נט"קים) ישנות. לעומתם, היו לחיל הים המצרי בזירה ארבע ספינות טילים, שתי צוללות, ארבע משחתות ותשע ספינות טורפדו. מעגן ע'רדקה הוגן היטב במערך חזק להגנת חוף, שכלל תשע סוללות של טילים קרקע-אוויר, כמה סוללות של תותחים 130 מ"מ והרבה תותחים קלים יותר. מערכת מכ"מים במרחב גילתה כל מטרה מתקרבת בים ובאוויר. יחסי הכוחות הראו עליונות ברורה באוויר ובים לטובת

פעילות הקומנדו הימי הישראלי בזירת ים סוף במלחמת יום הכיפורים ובעיקר, ארבע התקיפות על מעגן ע'רדקה - שיתקה כוח ימי מצרי בעל עדיפות מכרעת לכל משך המלחמה. התקיפות מנעו מחיל הים המצרי להגשים תכניות מבצעיות (נחיתה באזור מרחב שלמה), ולמצות את יכולתו, כאשר מולו עמד כוח ימי מצומצם ונחות איכותית של ישראל.

עקרון ההפתעה הנו אבן-יסוד עיקרית להצלחת פעולות קומנדו ימי.

במלחמת יום הכיפורים הופתעה מדינת ישראל על-ידי צבא מצרים ועל-ידי צבא סוריה. מפעילות הקומנדו הימי עולות כמה סוגיות:

- האם, אכן, הצליחו לוחמי הקומנדו הימי לממש את עקרון ההפתעה?
- האם ניתן להפתיע אויב ימי, הנמצא בכוננות עליונה?
- האם עשויים לוחמי הקומנדו הימי, הפועלים בצוותים קטנים מאוד, להשיג השפעה מכרעת, שתשנה גורל קרב, או תכנית פעולה של האויב?

(נקודת טבילה). הירח, שהאיר בחזקה, והמים הצלולים של ים סוף הגדילו את הסיכון במבצע. באותו שלב זוהה כלי-שיט, שיצא, כנראה, מהמעגן כשחרטומו מופנה ישירות לעבר הכוח. כלי-השיט נראה ללוחמים כספינת טורפדו, והיה חשש, כי התקרבותה אל הכוח תחשוף אותו לעיני צוותה, שיוכל להשמיד את לוחמי הקומנדו הימי. אנשי הקומנדו פתחו מיד בפעולת התחמקות תוך כדי עקיבה אחרי כלי-השיט המצרי.

בהערכת מצב, שביצעו בקשר אל"מ זאב אלמוג, מפקד זירת ים סוף, ורס"ן גדי קרול, מפקד המבצע, הם שקלו את האיחור בלוח הזמנים (שהצטבר כדי שעתיים, ויצר סכנה, כי הצוללים יהיו במעגן בדמדומי בוקר), את המחסור בדלק ואת מצב הגאות. המפקדים החליטו, כי הכוח יחזור לשארם אלשיח' מבלי לבצע את משימתו. במהלך הנסיעה התברר, כי הכוח לא התגלה. למרות אי-החדירה למעגן, שגרמה למועקה כבדה בקרב הלוחמים, יכלו המפקדים להסיק, כי השגת הפתעה והצלחה במבצע כזה אינן בלתי-אפשריות.³

ע'רדקה בשנית

מרגע שהוכח, כי אפשר להגיע ליעד, למרות התנאים המגבילים, הוחלט לחזור ליעד. החיסרון – תנועה חוזרת לע'רדקה בנתיבים ובלוח זמנים של המבצע הראשון – נראה למתכננים כמתאזן עם היתרונות של הכרת היעד (נתיבי התנועה והאזור) ושל הכרת סדרי הכוננות של האויב. הרגשת הלוחמים היתה כבדה נוכח הליכה חוזרת אל יעד קשה ומוכר בסירות גומי כיוון שלא הובאו לזירה סירות מתקדמות יותר כדוגמת סנונית.*

* סירת מרוץ, שהוסבה לשימוש צבאי.

** את סירת-הנפץ הפעיל איש צוות אחד בלבד, שהפליג בה עד קרבת היעד, כיוונו אל המטרה, ובטווח כמאה מטר מהמטרה: קפץ מהסירה לים, ונאסף.

שלוש סירות הגומי יצאו משארם אלשיח' ביום חמישי, אחד-עשר באוקטובר 1973. כלקח מהמבצע הראשון, שימשה הסירה השלישית לתובלת דלק, והוכפלה בה כמות מכלי הדלק. הים היה נוח והלוחמים הקדימו את לוח הזמנים המתוכנן. כיוון שכך, החליט מפקד הצוללים להרחיק את נקודת הטבילה. בתחקיר לאחר המבצע סיפר רס"ן קרול, כי עם הטבילה הרגישו הלוחמים את מכות ההדף של פיצוץ פצצות העומק. הם התקדמו לאט, כנראה, משום שהיה זרם חזק.

היה ירח מלא, אור מלא. שחינו, לא ידענו אם עברנו את המעגן, או לא. הבנתי, שיש מטרות במקום, שבו מתפוצצים מטעני עומק. התחלנו לצלול, בשלב מסוים ביצענו תצפית, והתחלנו לזהות כלי-שיט ... הרגשנו חזק מאוד את הדף הפיצוצים ... בשלב הזה החלטתי לפצל את שני זוגות הצוללים.

מהמשך התחקיר עולה, כי הזוג של קרול צלל לעבר סטי"ל קומאר, והדביק לו מוקשי עלוקה. בצלילתו לקרבת המטרות עבר זוג הצוללים קרוב מאוד לפצצות העומק. כמה פעמים גרמו הפיצוצים בלבול וחוסר התמצאות באשר למציאת כיוון הצלילה ולשמירה על עומקה. הזוג השני בפיקודו של אבינועם ברקין סרק את המעגן בניסיון לאתר סטי"ל, אך חזר לסירות הגומי ללא הצלחה. לאחר כשבע שעות מתישות של שחייה ושל צלילה חברו שני זוגות הצוללים עם סירות הגומי.

תוך כדי איסוף הזוג השני – כמאה מטר מהחוף – נפתחה אש מהחוף. תקלה במנועי אחת מסירות הגומי והאש הכבדה בתוך הנמל גרמו להיסחפות הסירה ללא שליטה – עד שהכרח היה לוותר עליה לאחר שהלוחמים וצידם הועברו לסירה אחרת. כמה שעות לאחר מכן הגיע הכוח חזרה לשארם אלשיח', ושם חיכתה לו הודעה מאנשי המודיעין, כי המשימה הצליחה, וספינת הטילים המצרית טבעה.⁴ אל"מ זאב אלמוג סיפר:

חשנו עתה, שטבעת החנק ושהמפרץ ניתנים יותר ויותר לשליטתנו. למרות

זאת, התחושה היתה, כי החופש הזה עדיין לא משכנע את הפיקוד הבכיר של צה"ל, שאפשר לבצע את מבצע הנחיתה המתוכנן בצד המערבי של המפרץ. הרגשתי, שצריך לחזור עוד פעם לע'רדקה, כדי לקבוע עובדות מוצקות....

בשמונה-עשר באוקטובר 1973 הגיע לשארם אלשיח' – בראשונה מאז פרוץ המלחמה – [אלוף בנימין תלם], מפקד חיל הים. ניצלתי את ההזדמנות, כדי לנסות לשכנעו בחשיבות של חדירה נוספת לע'רדקה. הצעתי להשתמש הפעם בסירות-נפץ, שזה עתה הסתיים פיתוח הדגם הישראלי והמודרני שלהן.⁵

ע'רדקה בשלישית

ואכן, מפקד חיל הים אישר את המבצע. בתשעה-עשר באוקטובר בלילה יצאו שתי סירות-נפץ ושתי סנוניות (ככוח חילוץ) לעבר מעגן ע'רדקה. סירת-הנפץ היתה סנונית,** שהסבתה לסירת-נפץ הסתיימה תוך כדי המלחמה, והכילה כ-300 ק"ג חומר-נפץ. מטרתן היתה ליצור לחץ על המצרים, כדי להוציאם משיווי משקל, לזרוע מהומה, ולפגוע בכל מטרה, שתימצא במעגן, ולא רק בסטי"לים. אף סירות-הנפץ לא היו עדיין מבצעיות, ולא היתה ודאות לגבי הצלחתן, היה ברור, כי כמות גדולה כל כך של חומר-נפץ, שתפוצץ במעגן – על כלי-השיט, או בקרבתם – תגרום נזק, תפגע במוראל המצרים, ותחייבם להקצות עוד כוחות למגננה. כך ישיג חיל הים הישראלי עוד חופש פעולה בזירה.

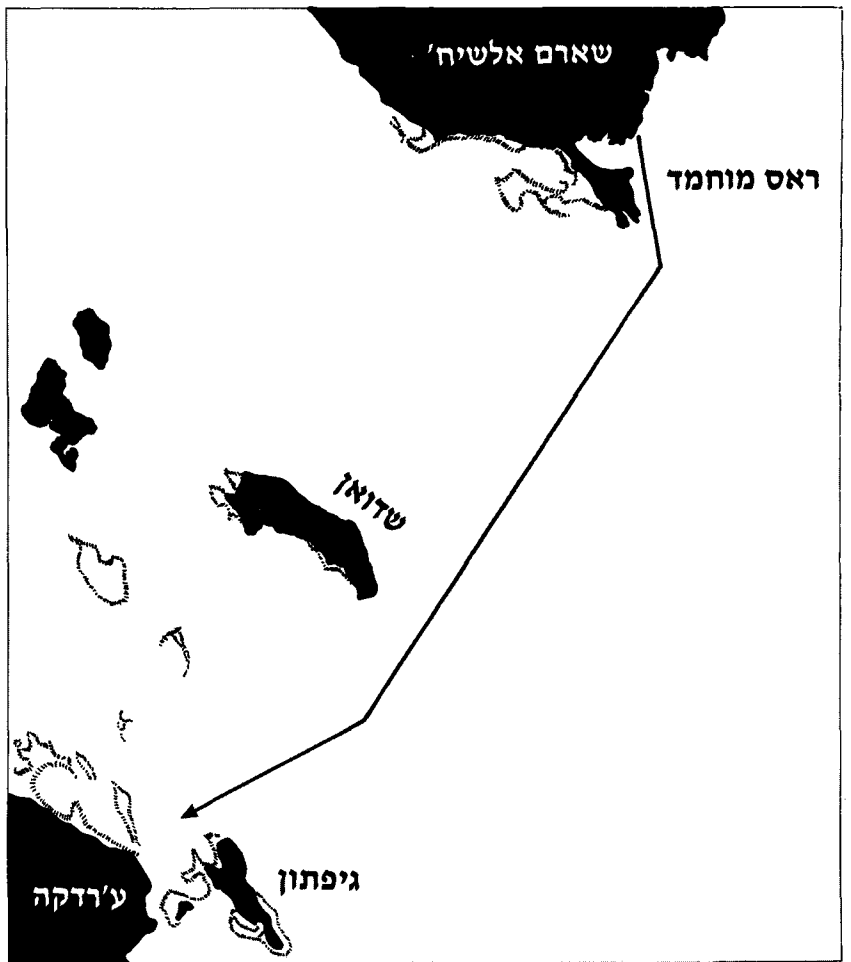
כמו במבצע הראשון, הים היה קשה מאוד. יאיר מיכאלי ודידי השיטו את סירות-הנפץ. הכוח הגיע בחשאי לעמדת תקיפה. רס"ן גד שפי, סגן מפקד שייטת 13, שפיקד על המבצע, הבחין באמצעים לראיית לילה בשתי ספינות טילים של האויב. הוא סימן ליאיר ולדידי את כיוון תקיפתם. בהתאם לתורת הלחימה, נורתה פצצת תאורה, שאמורה היתה להאיר למפעילי

במגננה, ולמנוע מהם להפריע למבצע נחיתה ישראלי. המבצע נועד להתקיים לאחר שהלוחמים נחו לילה אחד לאחר המבצע הקודם. הלוחמים, שהרגישו, כי שולחים אותם ל"משימת התאבדות", גילו חששות כבדים. לפיכך, החליט אל"מ זאב אלמוג = מפקד הזירה ומי שפיקד על שייטת 13) להצטרף למבצע, כאשר רס"ן גד שפי, סגן מפקד השייטת, פיקד על הכוח המבצע. למבצע נבחר עיתוי אחר – תקיפה שעה לפני אור ראשון – שנועדה להפתיע את המצרים. אולם, עיתוי התקיפה חייב להפליג חזרה מהיעד באור יום באזור, שהוגן בטילים.

שלוש סנוניות, שחומשו במקלעים ובטילים נ"ט לאו, שאך הגיעו מארצות-הברית, יצאו למבצע ב-21 באוקטובר בלילה. כיוון שלא היה די זמן, הוחלט, כי יתאמנו בירי לאו במטווח לילה ראשון בדרך אל המבצע. התנועה אל היעד היתה בים נוח עד גלי. אחרי שעת הפלגה נעצרה סנונית אחת בקרבת האי שדואן עקב תקלה. אלוף (מיל) יוחאי בך-נון (שפיקד על שייטת 13 ועל חים הים, והצטרף למבצע כמפקד סירת עתודה וחילוץ) החזירה לבדו לשארם.

הכוח התקרב ליעד, וזיהה בפתחו הדרומי זרקור, שסרק את האזור. אכן, המצרים היו בכוננות לחדירה מכיוון הזה. בשעה 220330 זיהה הכוח את כלי-השיט, שהיה בפתח הצפוני של המעגן, כסטיל. הסנוניות פנו אליו באטיות, והתקרבו עד למאה מטר ממנו. באותה עת פתחו תותחים 23 מ"מ ומרגמות, שהיו על החוף, באש לכיוון כלי-השיט הישראליים. כל סנונית ירתה שלושה טילים נ"ט (מתוך חמישה, שהוקצו לה) מטווח שמונים מטר מהסטיל, אך הטילים לא פגעו. הוחלט להתקרב עד ארבעים מטר מהסטיל, אך רק בירי החמישי פגעה סנונית הפיקוד במדויק מתחת לגשר הסטיל, וטיל, שירתה הסנונית השנייה, פגע בירכתי הסטיל, שהחלה לבעור. במהלך ירי הטילים ירה צוות הסטיל אש מנשק קל לעבר כלי-השיט, שתקפו אותו.

הסנוניות החלו לסגת, אך התברר, כי אחת מהן עלתה על ריף. במאמץ מרובה ותחת אש, היא הורדה מהריף, ונגררה אל

גזרת דרום ים סוף

סירות-הנפץ את המטרה. אולם, הפצצה סנוורה את הכוח, וגרמה להתלקחות כללית במעגן. המצרים החלו לירות לכיוון הסירות בכל כלי הנשק.

דידי תקף ראשון. עקב מגבלות הראות והערפל, הוא לא הבחין במטרה עד שהגיע סמוך מדי אליה. הוא חזר לסנונית החילוץ, וביקש הכוונה נוספת. רקטת תאורה נוספת לא עזרה לו, ודידי החליט לשגר את סירת-הנפץ בכיוון המזח, ונאסף. כנראה, עקב תקלה טכנית, לא שמרה סירתו על כיוונה, ונעה במעגלים, שסיכנו גם את כוחותינו, עד שהתפוצצה בתוך המעגן.

מפקד הכוח החליט לשגר את סירת-הנפץ השנייה. הסירה בניהוגו של יאיר התקרבה

לעבר הסטיל, אך תחת מטח אש מהחוף נאלץ יאיר להיערך שנית. לבסוף, שיגר את הסירה במרחק כתשעים מטר מהסטיל. סירתו החטיאה את הסטיל, אך פגעה במזה, וגרמה לו נזק גדול.

ע'רדקה ברביעית

לאחר שלושת המבצעים של שייטת 13 נותר מעגן ע'רדקה כמעגן קדמי של חיל הים המצרי, ועדיין נותרו בו סטילים. המצרים שיפרו את הגנת המעגן ואת כוונותם. המבצע הרביעי נועד לפגוע בסטיל מצרי, ולהביא את המצרים להתרכז

מחוץ למוקד האש. משם – חזרה באור יום דרך אזור מוגן בטילים בדרך הקצרה ביותר לשארם אלשיח⁷.

הערכת המבצעים

שרשרת המבצעים ריתקה כוח מצרי גדול למגננה, ושחררה את מרחב שלמה מאיום ימי מצרי. רק לאחר המבצע הרביעי הושגה המטרה במלואה: המצרים החליטו, כי מעגן ע'רדקה אינו בטוח, והעבירו את הסטילילים דרומה, למעגן ספגה. העברתם סיכלה תכנית מצרית לבצע מבצע נחיתה באזור שארם אלשיח⁸, ונפתח הפתח למבצע נחיתה של צה"ל בצד המערבי של מפרץ סואץ. אולם, הפיקוד העליון החליט לבטל את נחיתת צה"ל באזור מפרץ סואץ.

ניתוח מבצעי הקומנדו הימי בע'רדקה מדגיש כמה עקרונות לחימה וכמה תכונות של לוחמים ושל מפקדים בכל הרמות, שהביאו בסופו של דבר להשגת המטרה.

★ הפתעה

במאמרו, "אסטרטגיה לשינוי", תיאר קווין הפתעה כך:

האם האסטרטגיה השתמשה במהירות, בחשאיות ובאינטליגנציה, כדי לתקוף יריב לא-מוכן בזמן לא-צפוי? בהפתעה ובתזמון נכון, ניתן להשיג הצלחה מעבר לכל פרופורציה לאנרגיה שהושקעה, וניתן לשנות באופן משמעותי עמדות אסטרטגיות.⁹ נראה, כי מבצעי הקומנדו הימי בגזרת ע'רדקה מתאימים היטב לדרישותיו. ברם, לאחר המבצע הרביעי גדל מימוש העיקרון הזה מאוד. הצלחת לוחמי הקומנדו לחזור לאותו יעד ארבע פעמים, לבצע את משימותיהם, ולחזור ללא נפגעים כלל הנם הישגים מרשימים ביותר.

במבצע הראשון ובמבצע השני הפתיעו לוחמי שייטת 13 בבחירת מקום הפעולה כאשר תקפו בתוך שטח מוגן היטב. במבצע השלישי ההפתעה היתה בשיטת ההגעה – בסירות-נפץ, שיש להן אפקט רב והשפעה מוראלית קשה. במבצע הרביעי הפתיעו הקומנדו הימי בעיתוי הגעתו – שעה לפני אור ראשון – כאשר הנסיגה

הארוכה מהיעד (מאה ק"מ) נעשתה באור מלא באזור, שהוגן על-ידי טילים, מבלי שלכוח היתה הגנה נ"מ, או הגנה ימית.

הפתעה הנה העיקרון החשוב ביותר בלוחמת קומנדו. "תקוף את האויב במקום שאינו מוכן, תקוף כאשר אינו מצפה לך", קבע סון טסו.¹⁰

בעיקרון הפתעה נכלל, כמובן, העיקרון חשאיות, שבלעדיו לא תושג הפתעה.

★ אומץ

זה עיקרון חשוב ביותר בכל סוגי הלחימה. חיל הים האמריקני מחלק את האומץ לשני סוגים:

• **אומץ מוראלי**, הנחוץ לפעולות צבאיות, כולל את נכונות היחיד לעמוד על דעתו, אפילו אם אינה פופולרית, או שהיא סותרת את ההיגיון המקובל. היבטים אחרים של אומץ מוראלי מעורבים בלקיחת סיכונים; בעקשנות; בקבלת החלטות קשות באי-ודאות; תוך קבלת אחריות מלאה לתוצאות; ובהתמדה למרות קשיים.¹⁰

אומץ פיזי, שהוא אומץ-הלב של הלוחמים עצמם, שאינם יודעים גבולות, ועומדים בפני הפחד. זה אומץ הירואי. אפילו בעידן הטכנולוגיה המודרנית נותרו רוח הלוחם הבודד ואומץ-לבו מרכיבים עיקריים של הקרב בצוות, בקבוצות ובכוחות גדולים יותר.¹¹

במבצעים בע'רדקה הוכיחו מקבלי ההחלטות אומץ מוראלי גבוה כשלא נרתעו מלתקוף את היעד שוב ושוב כמה פעמים. בתקיפות החוזרות על המעגן בחנו הלוחמים היטב את אומץ-לבם פעם אחר פעם כששבו לאותו מקום אל מול אש תופת של האויב כשבכל פעם פחתה ההפתעה, וגדלו סיכוייהם להיפגע.

★ יוזמה

כיוון שישראל אינה מדינה תוקפנית וגם כיוון שהופתעה במלחמת יום הכיפורים, מצאה ישראל את עצמה במגננה לפחות בחלקה הראשון של המלחמה. גם במגננה יש מקום רב ליוזמה. כך, למשל, מעבר

מהיר לפעולות התקפיות יכול להניב תוצאות טובות, אפילו אם רק רוחן התקפית, ותוצאותיהן בלבול, דמוראליזציה והנחלת אבדות לאויב.

בע'רדקה התבטא הדבר בלקיחת סיכונים מחושבים, שהוציאו את האויב משייוי משקלו, וגרמו לו להסיג את כוחותיו ממעגן ע'רדקה הרחק דרומה, אל מעגן ספגה.

★ חשיבה ותגובה מהירה

בספר תורתו על הקרב המשולב תיאר הצבא האמריקני את התגובה המהירה כך:

היכולת לנוע מהר ובקלות צריכה לאפיין את פעולותינו. התגובה המהירה הנה יחסית. מטרתנו היא להיות מהירים יותר מהאויב. התגובה המהירה אינה קשורה למהירות בלבד, אלא לסרגל זמנים, הכולל חשיבה, תכנון, תקשורת ופעולה מהירה יותר מאשר התגובה היעילה של האויב.¹² פעולה מהירה יותר מאשר תגובת האויב – לאחר מהלך תכנוני מתאים – מבטאת את רוח אנשי שייטת 13 ומפקדי הזירה באותו זמן. חיל הים הישראלי הגיב ראשון, וכך גרם לחיל הים המצרי בזירת ים סוף, שהיה עדיף ממנו בסד"כ ובאיכותו, להיכנס למגננה.

★ מוטיווציה ודבקות במטרה

תכונות נחוצות ביותר לפעולות בסיכון גבוה וקשורות ביניהן. הנעת הלוחם על-ידי כוח פנימי, המביאו לבצע את המשימה, מפותחת על-ידי חינוך מתאים באימונים בסיסיים ביחידות המיוחדות. יצירת מטרת ואתגרים באימונים, הנראים כבלתי-ניתנים להשגה, והבאת הלוחמים למצב, שבו יוכלו להם, מטפחות את המוטיווציה של הלוחמים ואת דבקותם במטרה. בהעדר מוטיווציה אישית גבוהה ביותר ודבקות במטרה, לא יוכל הלוחם לעמוד בפני סיכונים גבוהים, כמו הליכה אל מול האש ומול פצצות עומק.

★ גמישות

לוחם בקומנדו הימי חייבים לפתח במהלך הכשרתו בשתי אסכולות מנוגדות:

סיכום

פיתוח פעולה אוטומטית בהפעלת ציוד לחימה ובתרגולות לחימה, בעיקר בתפעול נשק ובצלילה – כמו הנצלת צולל, כמו הסתערות לאחר היתקלות ואפילו כמו החלפת מחסנית. ללוחם המיומן אין חלקיק שנייה, הנדרש לחשוב, כדי להגיע להחלטה כאשר ייתקל באירוע צפוי, ובעיקר בעת אירוע לא-צפוי בזמן מצוקה. במקרים האלה עליו לפעול אוטומטית, בהתאם לנהלים הקבועים. לדוגמה, משיית יאיר וידי מהמים לאחר תקיפת הסטי"לים בע'רדקה בסירות-הנפץ.

פיתוח יכולת גמישה לקבל החלטות. במקרים רבים מצפים, כי לוחם הקומנדו יפעיל שיקול דעת עצמאי, שלא בהתאם לתדרוך שקיבל. למרות, שבדרך-כלל ישלחו את הלוחם למשימתו לאחר שדנו בכל המקרים האפשריים ובכל התגובות הצפויות; אך ייתכנו מצבים של חוסר ודאות והתפתחות של מצבים שלא בהתאם לתכנית הסדורה מראש ושלא לפי התדרוך. כיוון שמשימות הקומנדו עשויות להביא לוחם בודד, או זוג לוחמים, למצבים מסוכנים, למצבים של חוסר-ודאות ולהתפתחויות, שלא בהתאם לתכנית הסדורה, הכרחי לפתח בלוחמים יכולת לגבש בגמישות ובמהירות את החלטותיהם.

בתקיפה השלישית נדרשו יאיר וידי לקבל החלטות בגמישות. הכנתם לקרב לא כללה אפשרות, שלא יבחינו בסטי"ל מטווח של מאה מטר, למרות שסירות החילוץ הבחינו היטב במטרה.

שניהם החליטו לתקוף בכיוון המזח, כדי ליצור הלם, דמוראליזציה ובלבול אצל האויב. בתקיפה השנייה לא הבחין רס"ן גדי קרול במטרות, וקיבל החלטה גמישה נכונה לצלול לכיוון פצצות העומק מתוך הנחה, כי באזור פיצוץ נמצאו המטרה. ואכן, הוא ובן-זוגו הצליחו היטב במשימתם.

המבצעים של שיטת 13 בע'רדקה הוכיחו, כי דמיון, יצירתיות ודבקותעילאית במטרה מאפשרים לחדור ליעד מסוים כמה פעמים ברציפות ברווחי זמן קצרים וללא אבדות באותה מלחמה – כל עוד משכילים לשמור על עקרון ההפתעה. מבצעי הקומנדו הימי השיגו השפעה מכרעת על תכניות הקרב של האויב, חילצו את זירת ים סוף מלחץ התקפי של האויב ויצרו אפשרות לממש תכנית מבצעית לא-שיגרית של צה"ל. ארבע הפעולות בע'רדקה היו תקדים בהיסטוריה הצבאית – בראשונה שרשרת של פעולות קומנדו ימי גרמו לחיל ים לפנות נמל. אכן, ההגנה הטובה ביותר היא התקפה.

מקורות

1. **פעילות שיטת 13 במלחמת יום הכיפורים**, מפקדת חיל הים, פברואר 1974 (להלן – השייטת).
2. זאב אלמוג, **עטלפים בתוך ע'רדקה**, אוקטובר 1988, עמ' 5-1.
3. **השייטת**, שם.
4. **השייטת**, שם.
5. אלמוג, שם, ע' 11.
6. **השייטת**, שם.
7. **השייטת**, שם.
8. Quinn, Strategy for Change, 1991, p. 13.
9. סון טסו, **חוכמת המלחמה**, מהדורת סמיואל גריפית [אנגלית], 1963, ע' 69.
10. 9 Joint Warfare of the US Armed Forces, 1991, p.
11. שם, ע' 8.
12. שם, ע' 9.

המעבר לסטי"לים

(האגף ממוזד 28)

הפעלת הסטי"לים עלידי חיל הים עם טילים **גבראל**, עם מערכות-יעור ועם מערכות הגנה לספינות ריכוזה אליה תשומת-לב של כל חילות הים בעולם. הוכח, כי יש טייל (ללא תלות בטווח) יכולת לדייק בתנאי שדה הקרב; והוכח גודל הנזק, שגורמת פגיעת טיל. המשמעות היתה שינוי

מהותי בשדה הקרב הימי המסורתי בעקבות קרבות הטיילים במלחמת יום הכיפורים 1973: הטיל כבש את מקום התותח הימי, והמושגים "תמרור", "תנועה" ו"אש", שהיו נכונים לתותח ולטורפדו, התיישנו בן-לילה. בשתי המלחמות הימיות מאז מלחמת יום הכיפורים – בחלק הימי של מערכת פולקלנד (בין בריטניה לארגנטינה) ובחלק הימי של מלחמת המפרץ ניתן היה לראות מערכות חימוש טילים ומושגי לחימה, שהתפתחו מקרבות הטיילים במלחמת יום הכיפורים.

שלוש תופעות מבטאות את לקחי קרבות הסטי"לים במלחמת יום הכיפורים בחילות הים בעולם:

- ★ **הטיל גבראל** (להתקנה בספינות, שיוסבו לסטי"לים) נעשה מוצר מבוקש עלידי חילות ים, שמרחבי הים הרלוונטיים עבורם אפשרו מעבר ישיר לסטי"לים בדומה לחיל הים הישראלי.
- ★ במדינות מתועשות בעלות חילות ים, המפעילים כלי-שיט גדולים בטווח של אוקיינוסים, הואץ תהליך הפיתוח של טילים ים-ים, בהתאם לתנאים המיוחדים של כל חיל ים, תוך שילוב יסודות מתפיסת ההפעלה של **גבראל**.
- ★ נוצר מושג מבצעי חדש לניהול קרב ימי בשדה הקרב הטיילי: **לחימה מעבר לאופק**. מאחר שטווח הלחימה בטיילים גדול מטווח האופק, מגשר כלי-השיט עשוי להיראות ים "נקי" מכלי-שיט – ידיתיים, או אויבים – ובו בזמן מתנהל ממרכזי הפיקוד-השליטה של כלי-השיט קרב אכזרי ומתוח, שכל טעות בשיקול, כל שגיאה בתגובה, כל פיגור (במונחים של שניות) בהגבה עלולים להכריע את הקרב לגבי כל כלי-שיט בודד.

מוצר-לוואי של המעבר לנשק טילי בים וללחימה מעבר לאופק הנו הגידול בסיכון, כי בתקופות מתוחות ישוגרו טילים בהפתעה. זה הביא כבר לירי/שיגור "הגנת" חפוז על כלי-שיט ועל מטוסים תמימים ללא אימות מספיק.

